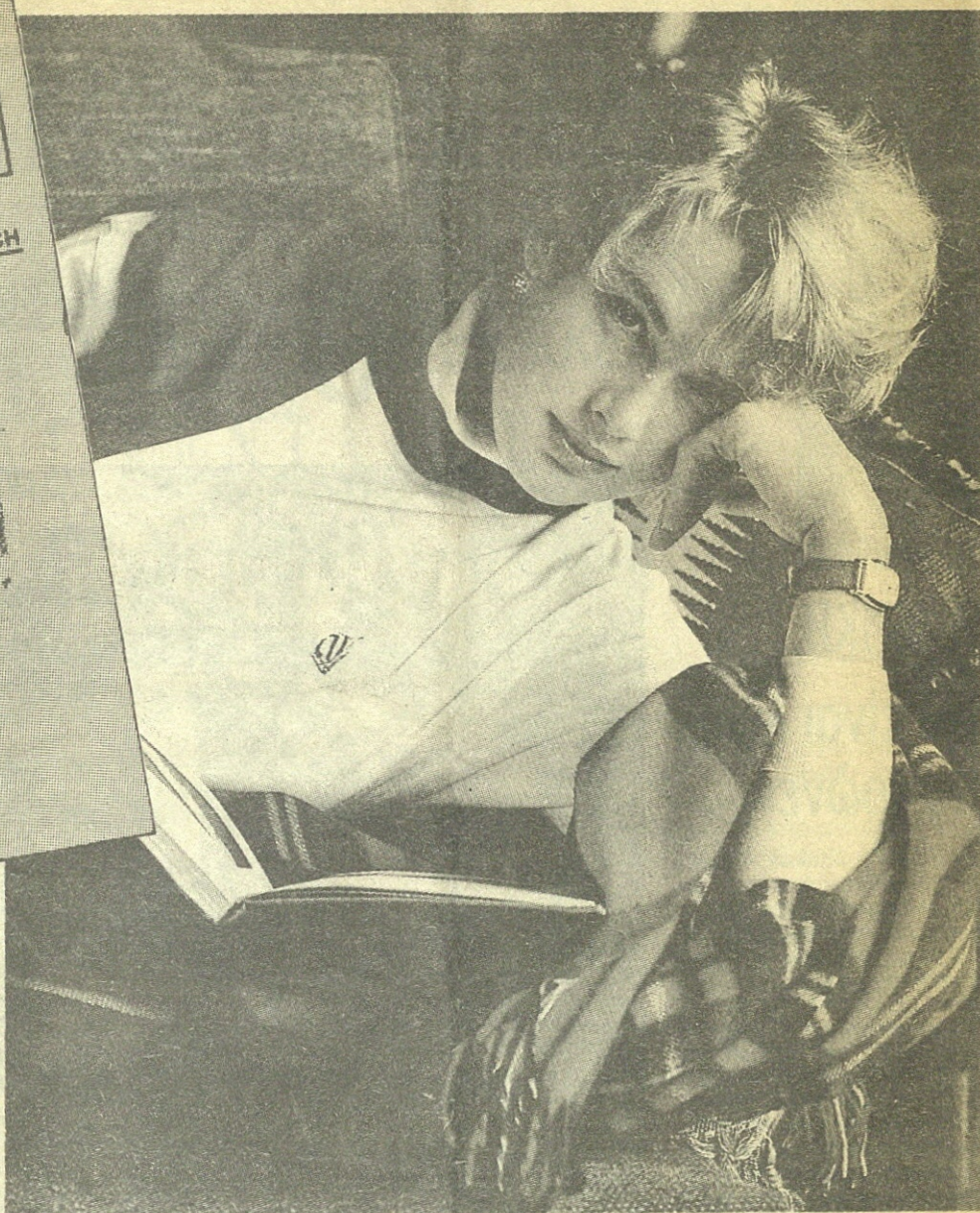
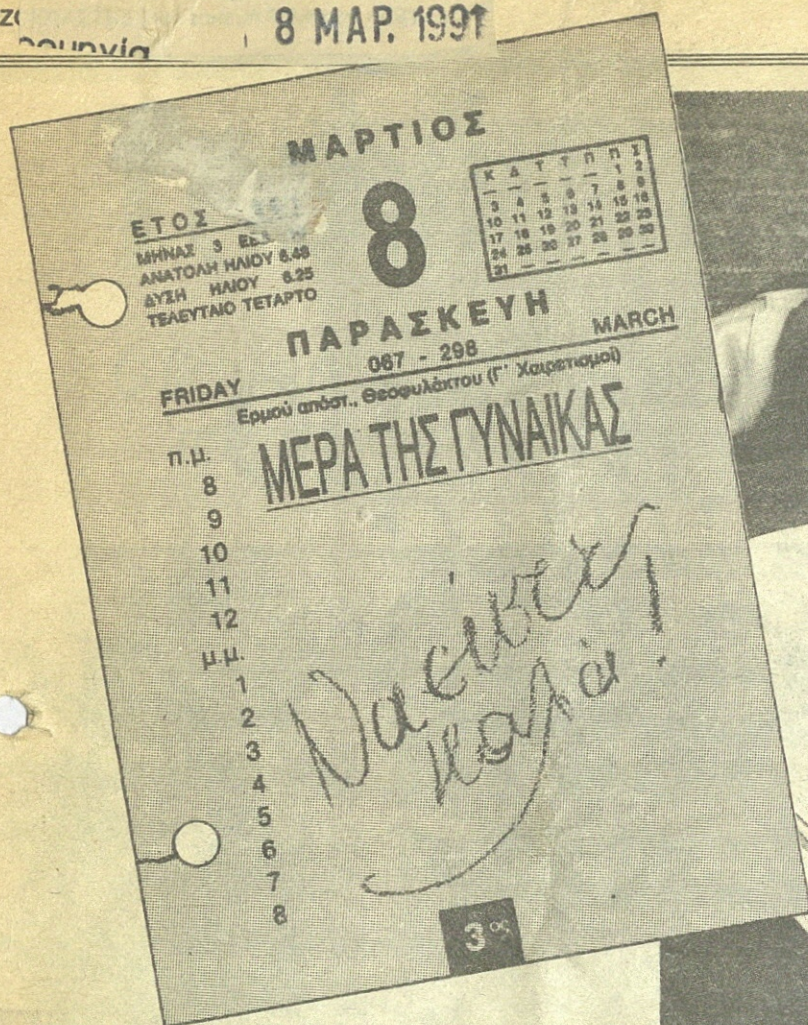

Η Ελληνίδα σήμερα

Αποκαλυπτικά - σε ορισμένες περιπτώσεις και ανατριχιαστικά - στοιχεία για τη θέση των γυναικών στην ελληνική κοινωνία

Ποια είναι, λοιπόν, η Ελληνίδα σήμερα; Η αλήτως - για να είμαστε πιο in στην εποχή. Ποιο είναι το προφίλ της σύγχρονης Ελληνίδας; Και μπορούμε να πούμε πως είναι ενιαίο, πως περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες της Ελληνίδας; Και πόσο σύγχρονο μπορεί να είναι, όταν πολλές από μας τις αυτοαποκαλούμενες «σύγχρονες» κουβαλάμε μέσα μας την εποχή της γιαγιάς ή της μητέρας μας στις σχέσεις μας, στις αντιλήψεις μας, στον τρόπο συμπεριφοράς μας.

Λέτε το σύγχρονο να το υποδηλώνουν μόνο οι φірμες οίκων μόδας στα ρούχα μας ή στα αξεσουάρ μας; Μήπως το στυλ που ντυνόμαστε; Μήπως η μουσική που ακούμε; Μήπως το πού τρώμε ή πού πίνουμε τα σφηνάκια; Μήπως το πού δουλεύουμε;

Ποια είναι, επιτέλους, η Ελληνίδα του 1991;

Μήπως η ασαφής τις «νέες ιδέες», που καθημερινά, όμως, αποκάλυπτονται πόσο παλιές είναι;

Μήπως εκείνη που «βάζει» στον προβληματισμό της και ολίγη αμφισβήτηση, έτσι επειδή είναι της μόδας;

Μήπως η κουρασμένη, «προδομένη», απογοητευμένη, αλλά πάντα αισιόδοξη αριστερή;

Μήπως η μπουχτισμένη συνδικαλίστρια, που χρόνια τώρα προσπαθεί να ορθώσει το γυναικείο λόγο στις ανδροκρατούμενες διοικήσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων;

Μήπως οι γυναίκες που ξέρουν να παρατηρούν, μπορούν να διασθανθούν ή να κρίνουν, αλλά που ποτέ τους δεν πίστεψαν ή δεν προσπάθησαν να προβάλουν «δικαίωμα» σ' όλα όσα τις ενοχλούν;

Μήπως, τέλος, σύγχρονη Ελληνίδα είναι η μαθήτρια, που παρά τη θλίψη, την απογοήτευση, την κατάρρευση, την εσωστρέφεια, την κούραση των καιρών «άνθισε» και απαίτησε ΔΙΚΑΙΩΜΑ στη ζωή και στη μόρφωση;

Θα λέγαμε ότι όλες οι παραπάνω περιπτώσεις μπορούν να συμπληρώσουν το παζλ που λέγεται σύγχρονη Ελληνίδα. Αναζητήσαμε, όμως, το πρόσωπό της και μέσα από την «ξύλινη γλώσσα» των αρι-

θμών και των στατιστικών. Ομολογούμε ότι τα νούμερα δεν είναι και τόσο «σύγχρονα». Δηλαδή, τα επίσημα στοιχεία για τη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία τοποθετούνται στα έτη 1981 - χρονιά που έγινε η απογραφή - 1985, χρονιά που έδωσε η χώρα μας την πρώτη και τελευταία έκθεση στον ΟΗΕ για την κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα. Παρόλα αυτά, σοβαρές προσπάθειες συγκέντρωσης τέτοιων στοιχείων έχουν γίνει από γυναίκες και συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την τελευταία απογραφή, ο πληθυσμός της χώρας ήταν 9.739.589, εκ των οποίων τα 4.960.018 είναι γυναίκες. Στο σύνολο των γυναικών το 1.379.501 είναι εργαζόμενες και αποτελούν το 35,6% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Οι υπόλοιπες δηλώνουν στη συντριπτική τους πλειοψηφία νοικοκυρές, ενώ το 18,2% των γυναικών κατα-

γράφονται επίσημα ως συμβολούντα και μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας.

Αναλφάβητες

Την πρωτιά, δυστυχώς, κρατούν οι γυναίκες στον αναλφαριθμητισμό. Συγκεκριμένα, 563.435 γυναίκες, δηλαδή το 13,3% του συνολικού γυναικείου πληθυσμού, δηλώνουν αγράμματες. Είναι το 79,9% του ενεργού αναλφάβητου πληθυσμού, ηλικίας πάνω από 10 χρόνων.

Οι άνδρες αναλφάβητοι είναι 143.266, 3,6% του συνόλου των ανδρών. Ακόμη, οι αναλφάβητες εργαζόμενες γυναίκες είναι περίπου τρεις φορές περισσότερες από τους άνδρες.

Επίπεδο εκπαίδευσης

Σ' ό,τι αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, το 51% των γυναικών είναι απόφοιτες δημοτικού. Το αντίστοιχο ποσοστό ανδρών είναι 60,2%.

Το 17,9% είναι απόφοιτες

μέση εκπαίδευσης, ενώ στα ίδια επίπεδα κυμαίνεται και το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών - 17,5%.

Απόφοιτες Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων δηλώνουν μόλις το 3,8% των γυναικών. Το ποσοστό των ανδρών είναι σχεδόν διπλάσιο, 7,1%. Να σημειώσουμε ότι τα μαθήματα λαϊκής επιμόρφωσης κοπτική, ραπτική, δακτυλογραφία, ξένες γλώσσες - παρακολουθούσαν - όσο διάστημα γινόταν - αποκλειστικά γυναίκες.

Αγρότισσα

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αγρότισσες είναι το πλέον ξεχασμένο κομμάτι του γυναικείου πληθυσμού. Κρατούν, όμως, μια θλιβερή και ανησυχητική πρωτιά. Οι γυναίκες της υπαίθρου - σύμφωνα με έρευνα της ΟΓΕ το 1988 - ήταν πρώτες στην κατανάλωση ηρεμιστικών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής, το 30,6%

των οικονομικά ενεργών γυναικών απασχολούνται στον αγροτικό τομέα. Το ποσοστό συμμετοχής τους στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς είναι πολύ χαμηλό, μόλις το 10% των μελών. Αξιοπαρατήρητο είναι το εξής στοιχείο: Στη διάρκεια έρευνας του ΚΕ-ΓΜΕ για την Ελληνίδα αγρότισσα, στο ερώτημα γιατί οι αγρότισσες δεν είναι μέλη του συνεταιρισμού, οι συνεταιριστικοί παράγοντες (επόπτες, επιθεωρητές ΑΤΕ, διευθυντές υπηρεσιών Γεωργίας) πρόβαλαν σαν εμπόδια τα εξής: Πρώτο, δεν είναι «αρχηγοί» της οικογένειας και σύμφωνα με το νόμο 602/1915 δεν μπορούν να γίνουν μέλη. Δεύτερο, έχουν χαμηλό πνευματικό επίπεδο και τους λείπει η συνεταιριστική συνείδηση. Τρίτο, η γυναίκα είναι για το σπίτι!

Βοηθούν και δεν αμείβονται

Στην κατηγορία «συμβο-

θούντα και μη αμειβόμενα μέλη οικογένειας» εντάσσεται το 36,2% των απασχολούμενων γυναικών, σ' όλους τους τομείς της οικονομίας. Το αντίστοιχο ποσοστό ανδρών είναι 3,9%. Ο τομέας που κατά κύριο λόγο συγκεντρώνει τις γυναίκες αυτής της κατηγορίας είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία.

Εργαζόμενη γυναίκα

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, οι εργαζόμενες γυναίκες αριθμούν 1.379.501 και αποτελούν το 35,6% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Οι γυναίκες - εργοδότες είναι μόλις το 1,8%.

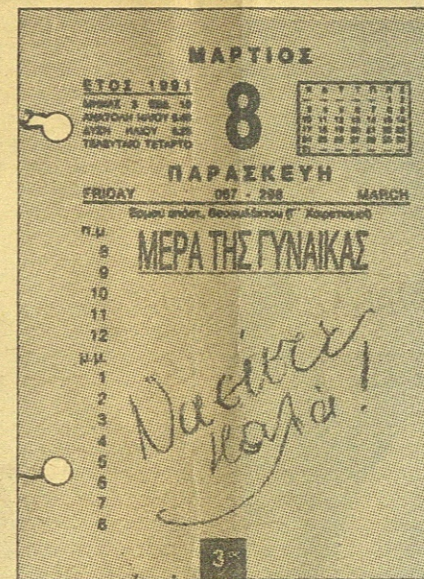
Το ποσοστό των παντρεμένων γυναικών που εργάζονται είναι 37,6%, των ανύπαντρων το 56% και των διαζευγμένων το 68,8%. Το 45,3% των εργαζόμενων γυναικών απασχολούνται στον τομέα των υπηρεσιών. Τα τελευταία στοιχεία δίνουν πάνω από 160.000 άνεργες, που σημαίνει το 55,7% των ανέργων. Το 85% των εργατριών είναι ανειδίκευτες, το 44% του γυναικείου εργατικού δυναμικού έχει απολυτήριο στοιχειώδους εκπαίδευσης και μόλις το 11% των απασχολούμενων έχουν πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης. Στη δημόσια διοίκηση μόλις το 2% των διευθυντικών στελεχών είναι γυναίκες, στον ιδιωτικό τομέα 0,9%, στον ΟΤΕ το 0,5%. Οι μέσες αμοιβές των γυναικών στο δημόσιο καλύπτουν το 70% των αντίστοιχων αμοιβών των ανδρών, ενώ στον ιδιωτικό το 65%.

Από έρευνα που έκανε πρόσφατα η ΓΣΕΕ προκύπτει ότι η εργαζόμενη Ελληνίδα διαθέτει υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από τον άνδρα. Στους 100 εργαζόμενους πτυχιούχους ΑΕΙ αντιστοιχούν 60 άνδρες και 40 γυναίκες (η συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό 35%).

Τέλος, οι αξίες της εργαζόμενης Ελληνίδας είναι περισσότερο ανθρώπινες και πιο κοντά στις σύγχρονες ανάγκες, οι απόψεις της, οι κοινωνικοί και πολιτικοί της προβληματισμοί συμπίπτουν κατά κανόνα μ' εκείνους των πιο μορφωμένων στρωμάτων.

Αλήθεια, βρίσκεται μέσα σ' όλα αυτά τον εαυτό σας;

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

«Όταν το φαγητό είναι λίγο, τα κορίτσια δεν τρώνε»...

Οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών στη Λατινική Αμερική αποτελούν ίσως το σοβαρότερο παράγοντα καθορισμού όχι μόνο του τρόπου και της ποιότητας, αλλά και της διάρκειας της ζωής τους. Πρόκειται για έναν παράγοντα που αρχίζει να λειτουργεί από τη γέννηση: σε πολλές χώρες της περιοχής η μημή μόλις δει ότι το μωρό που γεννήθηκε είναι θηλυκού γένους, μειώνει την αμοιβή που είχε ζητήσει αρχικά από τους γονείς. Πολύ συχνά τα θηλυκά μωρά παραμελούνται και τα κορίτσια της οικογένειας είναι πάντα τα τελευταία στη διανομή του φαγητού. Υπάρχει, μάλιστα και παροιμία στη Λατινική Αμερική που λέει ότι «όταν το φαγητό είναι λίγο, τα κορίτσια δεν τρώνε».

Εκτός από το χρόνιο υποσιτισμό, πολλές γυναίκες στην περιοχή αναγκάζονται να δουλέψουν από τα 6 τους χρόνια και, συχνά, δεν σταματούν παρά μόνο όταν πεθαίνουν. Την κατάσταση επιδεινώνουν οι συχνές εγκυμοσύνες, οι γέννες και ο παρατεταμένος και σχεδόν συνεχής για χρόνια θάλαμος.

(Από το περιοδικό της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας)

ΗΠΑ

Ανισότητες στις αμοιβές

Στην Αμερική — που θεωρείται το «βαρόμετρο» των γυναικών κατακτήσεων — το 66% των γυναικών θα προτιμούσαν να μένουν στο σπίτι για να ανατρέφουν τα παιδιά τους. Ενώ το 56% των γυναικών βελώνουν ότι θα ήθελαν ν' αναδρέψουν τα παιδιά τους όπως ανατρέφθηκαν οι ιδίες.

Οι Αμερικανίδες σήμερα ψηφίζουν την ευφία σαν κύριο γνώρισμα του ιδανικού παρτενέρ, κατά ένα εντυπωσιακό ποσοστό 95%. Η ελκυστική εμφάνιση προτιμάται από το 19%, η ανηρή οικονομική κατάσταση από το 77% και η πίστη και αφοσίωση προτιμάται από το 100% περίπου των γυναικών.

Σ' ό,τι αφορά την ενεργό συμμετοχή των Αμερικανίδων στην οικονομία, οι έρευνες αποκαλύπτουν τα εξής: σε τομείς όπως τα νομικά και τα ιατρικά επαγγέλματα η συμμετοχή των γυναικών αυξήθηκε κατά 300-400% από το 1970. Οι γυναίκες νομικοί έχουν προωθήσει βαθύτερες μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία που αφορά τις γυναίκες.

Ακόμα η Αμερικανίδα είναι αυτή που κύρια αγωνίζεται και προωθεί αιτήματα όπως η αύξηση των δημοσίων δαπανών και των κοινωνικών παροχών. Κινητοποιείται περισσότερο απ' ό,τι οι άνδρες εναντίον του πολέμου. Ξεσηκώνεται κατά της αντισυντηρητικής νοστορίας που ανθεί στην εκκρήση. Όμως η αμοιβή της εξακολουθεί να είναι ανίση σε σχέση με αυτή του άνδρα. Για κάθε δολάριο που κερδίζει ένας άνδρας, η γυναίκα κερδίζει μόνο 70 σεντ. Στην πολιτική και οικονομική ιεραρχία η εκπροσώπηση της περιορίζεται μόνο στο 1%.

ΕΣΣΔ

Μέρες αβεβαιότητας

ΜΟΣΧΑ (του ανταποκριτή μας Γ. ΛΙΤΣΟΥ).— «Φέτος την 8η του Μάρτη, Ημέρα της Γυναίκας, οι γυναίκες της Σοβιετικής Ένωσης θα την υποδεχτούν σε μια δύσκολη για την πατρίδα τους και για κάθε μια προσωπικά, στιγμή. Γιατί η οικονομική κρίση, οι εθνικές διεκδικήσεις και όλα όσα συμβαίνουν στην ΕΣΣΔ σήμερα πλήττουν πριν απ' όλα τις γυναίκες». Τα λόγια αυτά ανήκουν στην Ζόγια Πούκοβα, πρόεδρος της Επιτροπής Σοβιετικών Γυναικών και βουλευτή του Ανατολικού Σοβιέτ της ΕΣΣΔ, που με νοστολία σημειώνει ότι η 8η του Μάρτη ήταν πάντα μια από τις πιο λαμπρές γιορτές ολόκληρου του σοβιετικού λαού, που τιμούσε την προσφορά της γυναίκας στην κοινωνικοοικονομική ζωή της χώρας. Από τις συναντήσεις της Επιτροπής με γυναίκες από διάφορες περιοχές της χώρας, αλλά και από τα χιλιάδες γράμματα γυναικών που καταφθάνουν, κοινός παρονομαστής είναι, όπως μας είπε η Ζόγια Πούκοβα, ο πόνος και η ανησυχία τους για το μέλλον της πατρίδας τους και των παιδιών τους. Κύριο πρόβλημα των γυναικών που καταφθάνουν, είναι η επιδείνωση της ερήνης, να μην ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος και όλα τα προβλήματα να βρουν λύση με το διάλογο. Και ακόμα, στις μέρες μας που δεν γίνεται πόλεμος να μην χάνονται τα παιδιά τους από τις σφαίρες των εξτρεμιστών.

Η γυναίκα στον κόσμο

Η ζωή είναι σκληρή για τις γυναίκες της Αφρικής από την πιο τραυερή τους ηλικία

ΑΦΡΙΚΗ

Μεγάλη η θνησιμότητα

Γενικά στην Αφρική, οι γυναίκες βρίσκονται στον πυρήνα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Έχουν κατά παράδοση τη βασική ευθύνη για την πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα, την εξασφάλιση τροφής και νερού, καθώς και

ένδυσης της οικογένειας, την ευθύνη, της τελευταία ανάλυση, για την καλή κατάσταση της κοινωνίας.

Υπολογίζεται ότι το 80% των τροφίμων στην Αφρική παράγεται από τις γυναίκες — ποσοστό που αφορά τη συμμετοχή

τους στις διαδικασίες της καλλιέργειας, της συγκομιδής, της καταργασίας και της παρασκευής.

Η σκληρή δουλειά σε συνδυασμό με την παραδοσιακή υποχρεωτική, σχεδόν, γι' αυτές τις χώρες, πολυτεχνία, υπονο-

μείουν την υγεία των γυναικών, το ποσοστό θνησιμότητας των οποίων είναι πολύ ψηλό, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο.

(Από το περιοδικό της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας)

ΕΛΒΕΤΙΑ

Ιδού το ερώτημα...

Έχει η Ελβετία κάποιον, οποιονδήποτε ρόλο η απλώς ναρκώνει το δυναμισμό της κάτω από τη γοητεία και την ευμάρεια των Άλπεων; Ιδού το ερώτημα...

Αναμφίβολο οι γενετικές είναι απλοϊκές, ωστόσο, παρά τη διαφορά γλωσσών και ιδιοσυγκρασιών στο μικρό αυτό τμήμα της Κεντρικής Ευρώπης, μερικά από τα τυπικά χαρακτηριστικά των Ελβετιδών θα μπορούσαν να θεωρηθούν η εργατικότητα, η οικονομική φιλοδοξία και ανεξαρτησία, ο κομφορμισμός.

Όχι όμως είναι τυχαίο το ότι οι πολιτικές ανησυχίες των Ελβετιδών υπήρξαν τόσο άψυχες ή τόσο ισχνές ώστε να κατοχυρώσουν το δικαίωμα του εκλέγειν μόλις προεξοφεί.

Οχυρωμένες στο μικρό αλλά πανίσχυρο καταφύγιο της χώρας τους οι Ελβετίδες δείχνουν να έχουν αποκλείσει βίαια από την ευρωπαϊκή διακίνηση ιδεών, δείχνουν να έχουν συμφιλιωθεί απέραντα με την πρακτική της αιώνας ετερονομίας, τόσο ώστε το ερώτημα

του ποιος είναι ο ρόλος τους στον ευρωπαϊκό χώρο να γίνεται αφέλεις. Αφελές γιατί στη θέα των ιδεολογικών και πραγματικών συγκρούσεων, διεκδικήσεων, ανακατατάξεων, μερικοί κοκεντρεχίς φτάνουν στο σημείο να αναρωτιούνται αν οι συμπαθέστατες κατά τα άλλα Ελβετίδες υπάρχουν ή «δεν υπάρχουν» τελικά...

Νένη ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ

Στοιχεία ...πολιτισμού

Απίστευτες ειδήσεις από διάφορες χώρες του κόσμου

Ιαπωνία

Στην πάμπλουτη χώρα του ήλιου η εκπροσώπηση των γυναικών στο Κοινοβούλιο είναι πιο μικρή από αυτή της χώρας μας, δεν υπερβαίνει το 6%.

Ελάχιστα είναι οι γυναίκες που έχουν συμμετάσχει σε ιαπωνική κυβέρνηση.

Βραζιλία

Στην «πολιτισμένη» Βραζιλία οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα

ακόμα να ζητήσουν διαζύγιο χωρίς τη συγκατάθεση του συζύγου τους. Κατά το νόμο μοιχεία διαπράττει μόνο η γυναίκα. Ο άνδρας μπορεί να έχει όσες εραμένες θέλει, χωρίς να θεωρείται μοιχός.

Ινδίες

Σε ορισμένες περιοχές της Ινδίας ο άνδρας έχει το απόλυτο νόμιμο δικαίωμα να σκοτώσει τη γυναίκα του αμέσως μετά το γάμο

αν διαπιστώσει ότι η προίκα που κατέβαλε είναι λειψή.

Αίγυπτος

Αν και θεωρείται από τις πιο «προοδευτικές» ισλαμικές χώρες, η κατάσταση των γυναικών θυμίζει Μεσαίωνα. Οι γυναίκες μπορεί να μην φορούν πέπλα και να ντύνονται ευρωπαϊκά, αλλά ένας νόμος του 1979, που έδινε το δικαίωμα στην πρώτη σύζυγο να ζητεί διαζύγιο αν ο άνδρας της

παντρεύοταν για δεύτερη φορά, καταργήθηκε. Είσι οι γυναίκες επένδρεψαν στο καθεστώς του χαρεμιού.

Ισραήλ

Στο υπεραπολιτισμένο Ισραήλ οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν διαζύγιο χωρίς τη συγκατάθεση του άνδρα τους. Ενώ είναι υποχρεωμένες να σπάνουν μόνο θρησκευτικό γάμο.

Το λόγο έχουν οι άντρες

Ο βουλευτής του Συνασπισμού Α. ΛΕΝΤΑΚΗΣ κι ο σύνεδρος Π. ΜΠΑΣΤΕΑΣ που πρότεινε την εφαρμογή των ποσοστώσεων στο ΚΚΕ, μιλούν για τις γυναίκες

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΕΝΤΑΚΗΣ

Εύχομαι να καταργηθεί η Μέρα της Γυναίκας

«Εύχομαι με την ευκαιρία της «Ημέρας της Γυναίκας» να καταργηθεί η «Ημέρα της Γυναίκας». Γιατί είναι χαρακτηριστικό ότι έχουν καθιερωθεί «ημέρες» για αναξιοπαθούντες, για ανάπηρους, για ανήμπορα πλάσματα, ώστε να ευαισθητοποιείται η κοινωνία και να πάψει αυτή η καταπίεση».

Πρωτότυπη η ευχή, γι' άλλους ή μάλλον γι' άλλες ίσως και προκλητική, όταν μάλιστα δεν απευθύνεται από μια γυναίκα. Ο Αντρέας Λεντάκης όμως, για τη δική του είναι η ευχή, δεν μιλά ως άντρας από «θέση υψους» ούτε κάνει «υψηλή κριτική». «Αντί να γιορτάζουμε την «Ημέρα της Γυναίκας», λέει, θα πρέπει να την καταργήσουμε με την έννοια ότι θα πρέπει να αναπτύξουμε όλη αυτή την πρακτική και σ' όλα τα επίπεδα που θα προωθεί την ισότητα των δυο φύλων. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν υπάρχει «Ημέρα του Αντρα» γιατί 365 μέρες είναι του άντρα. Λοιπόν, αντί να γιορτάζει η γυναίκα μια φορά το χρόνο την ημέρα της, εύχομαι οι 365 μέρες να είναι 365 μέρες γιορτής των δικαιωμάτων της».

Συζητάμε με τον Αντρέα Λεντάκη, που τονίζει: «Κατ' αρχήν η Μέρα της Γυναίκας όπως καθιερώθηκε τουλάχιστον από το χώρο της Αριστεράς, είναι αποπροσανατολισμένη. Με την έννοια ότι έχει μια μονομέρεια πολιτική, αφαιρώντας την ουσιαστική διάσταση, την καταπίεση της γυναίκας. Λίγο πολύ προβάλλεται η θεωρία ότι η καταπίεση της γυναίκας οφείλεται στο καπιταλιστικό σύστημα και κατά συνέπεια η ανατροπή, η αλλαγή του κοινωνικοοικονομικού συστήματος θα φέρει αυτομάτως, δηλαδή με την εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού, και την απελευθέρωση της γυναίκας. Αυτό είναι από τη μια ψευδές γιατί η καταπίεση της γυναίκας υπήρχε και πριν από τον καπιταλισμό και μάλιστα περισσότερο. Από την άλλη όταν δεν τίθεται ένα πρόβλημα και δεν θίγεται η βάση της ανδροκρατίας, σημαίνει ότι δεν μπαίνει η λύση του προβλήματος. Αντιμετωπίζεται ως ένα πρόβλημα οικονομικό, ταξικό, ενώ η γυναίκα δεν είναι τάξη. Η καταπίεση της γυναίκας είναι διαταξική».

«Το θέμα είναι πώς θα μπορεί η γυναίκα να εκλεγεί. Το πρόβλημα είναι αυτό της συμμετοχής της στα κέντρα λήψης των αποφάσεων», μας επισημαίνει ο Αντρέας Λεντάκης θέτοντας αμέσως το θέμα της οσότητας. Πρόταση που όταν πρωτοακούστηκε, απ' άλλους χαιροκροτήθηκε, απ' άλλους παρεξηγήθηκε — και από γυναίκες οργανώσεις — και που

καταργήθηκε έως και υποτιμητική για τη γυναίκα. «Είναι λύση ανάγκης, καθαρά μεταβατική», μας απάντησε ευθέως. «Γιατί καλές είναι οι ευχές, καλός είναι ο αγιασμός, αλλά ως πάρομο και μια γάτα. Η ποσότητα είναι η γάτα. Τ' άλλα είναι ευχολόγια εκ μέρους των αντρών που μιλάνε για ισότητα και στην πράξη την παραβιάζουν. Ακόμα και στα κόμματα τα οποία υποτίθεται ότι ευαγγελίζονται την απελευθέρωση της γυναίκας παρατηρείται αυτό. Το θέμα των ποσοστώσεων είναι ένας σημαντικός διορθωτικός μηχανισμός. Η ουσία της πρότασης είναι να καθιερώσει υποχρεωτική συμμετοχή ενός ποσοστού γυναικών σ' όλα τα όργανα. Αυτό δεν αφορά μόνο την κυβέρνηση, τα δημοτικά συμβούλια, τα συνδικάτα, αλλά και τα ίδια τα κόμματα. Να υπάρχει δηλαδή ένα ποσοστό 25-30% ως σημείο αφετηρίας λαμβανομένων υπόψη και των συνηθών

κάθε χώρου και να εφαρμόζεται στην Κεντρική Επιτροπή, το Πολιτικό Γραφείο. Εδώ αντίκειται ότι αν δεν υπάρχουν γυναίκες μέλη, τι γίνεται. Φυσικά δεν εφαρμόζεται, η ποσότητα, όπως επίσης και αν ξεπεραστεί το ποσοστό αυτόματα καταπίπτει και η ποσότητα».

Οι θρησκείες είναι ανδροκρατικές

«Όλες οι θρησκείες είναι ανδροκρατικές με χαρακτηριστικό ότι απαγορεύεται να υπάρχει ιερεία, δεσποτής η πατριάρχης με την έννοια της ιεραρχίας. Και αυτό βέβαια για τους θρησκευόμενους εδραίωνει την πίστη ότι η γυναίκα εκ θεού έχει κατασκευαστεί καλύτερη από τον άντρα και άρα κακώς επιζητεί κάτι. Γιατί από τη στιγμή που δεν έχει από το θεό το δικαίωμα να τον εκπροσωπεί στη γη και να ιεραουργεί εξ ονόματός του — όχι γιατί δεν πιστεύει αλλά γιατί δίδεται — τότε αυτό ση-

μαίνει ότι ο άντρας είναι ανώτερος αφού λόγω φύλου έχει αυτό το δικαίωμα. Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης από την άλλη μια κυρία η τηλεόραση, περνούν με πολυποικίλους τρόπους αυτά τα μηνύματα με τη διαφήμιση που παίζει καθοριστικό ρόλο. Και η έμμεση προπαγάνδη είναι βέβαια και η πιο αποτελεσματική. Υπάρχει και ο στρατός και εδώ πρέπει να πω ότι εξ ορισμού είμαι κατά των στρατών, αλλά όσο υπάρχουν στρατοί θα πρέπει και αυτό το εργοστάσιο κατασκευής ανδροκρατικής νοστορίας να αλωθεί από τις γυναίκες. Το θέμα του στρατού δεν είναι πια η μυική δύναμη αλλά η χρησιμοποίηση του μυαλού και της τεχνολογίας. Οπότε η γυναίκα θα πρέπει να πάρει από το θεό το δικαίωμα να τον εκπροσωπεί στη γη και να ιεραουργεί εξ ονόματός του — όχι γιατί δεν πιστεύει αλλά γιατί δίδεται — τότε αυτό ση-

μαίνει ότι ο άντρας είναι ανώτερος αφού λόγω φύλου έχει αυτό το δικαίωμα. Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης από την άλλη μια κυρία η τηλεόραση, περνούν με πολυποικίλους τρόπους αυτά τα μηνύματα με τη διαφήμιση που παίζει καθοριστικό ρόλο. Και η έμμεση προπαγάνδη είναι βέβαια και η πιο αποτελεσματική. Υπάρχει και ο στρατός και εδώ πρέπει να πω ότι εξ ορισμού είμαι κατά των στρατών, αλλά όσο υπάρχουν στρατοί θα πρέπει και αυτό το εργοστάσιο κατασκευής ανδροκρατικής νοστορίας να αλωθεί από τις γυναίκες. Το θέμα του στρατού δεν είναι πια η μυική δύναμη αλλά η χρησιμοποίηση του μυαλού και της τεχνολογίας. Οπότε η γυναίκα θα πρέπει να πάρει από το θεό το δικαίωμα να τον εκπροσωπεί στη γη και να ιεραουργεί εξ ονόματός του — όχι γιατί δεν πιστεύει αλλά γιατί δίδεται — τότε αυτό ση-

ΠΕΤΡΟΣ ΜΠΑΣΤΕΑΣ Να γίνει κίνημα αποκατάστασης της δυσαναλογίας

«Να γίνει ένα κίνημα μέσα στο κόμμα για να αποκαταστεί η δυσαναλογία που υπάρχει όχι μόνο στην εκπροσώπηση αλλά και στην αντιμετώπιση των γυναικών». «Είναι απαραίτητο φαινόμενο γυναικείας γραμματείας ΚΟΒ και απλά μέλη να μην μπορούν να ανταποκριθούν γιατί ο άντρας τους, σύντροφος επίσης, δεν κρατάει τα παιδιά ή δεν τα διαβάζει». «Όταν οι γυναίκες ισότητα διεκδικούν μια θέση μέσα στο κόμμα, πιο αξία και πιο ικανά τα φέρνουν σε πέρας».

Δείγμα νοστορίας, γιατί όχι πολιτικής θέσης τελικά, οι φράσεις αυτές σταχυολογήθηκαν για την εισαγωγή της συζήτησης ως ένα είδος τρικ. «Γυναίκες κουβέντες» θα σκεφτούν ορισμένοι.

Η συζήτηση όμως είναι με τον Πέτρο Μπάστεα, το σύνεδρο που πρότεινε την εφαρμογή της ποσοστώσης στην εκπροσώπηση των γυναικών στα όργανα του ΚΚΕ.

«Είναι τυχαίο ότι η πρόταση συνδέθηκε με το όνομά μου. Σίγουρα είχε κατατεθεί και από άλλους συνδεδεμένους άντρες και γυναίκες», ξεκαθαρίζει και επισημαίνει: «Η ψήφιση της πρότασης φανερώνει ότι το θέμα αυτό είχε ωριμάσει». Το θέμα της ποσοστώσης είχε απασχολήσει όπως αναμενόνταν τις προαναφερθείσες εργασίες των οργανώσεων. Αλ-

λού ψηφίστηκε, αλλού όχι. Ακριβώς, η υποχρεωτική εφαρμογή της ποσοστώσης. Σε μια από τις οργανώσεις που δεν συμμετείχε ο Π. Μπάστεας και που ο ίδιος πάλι την έφερε προς συζήτηση. «Το χαρακτηριστικό είναι ότι γυναίκες μέλη της ΚΟΒ την καταψήφισαν. Επαναλαμβάνω όσον αφορά την υποχρεωτική ποσοστώση. Με το σκεπτικό ότι δεν μπορεί να είναι υποχρεωτική μια και αντιμετώπιζον τα παιδιά, το σπύτι, τα διπλά καθήκοντα με τα οποία είναι επιφορτισμένες. Από την άλλη γιατί θεωρήθηκε υποτιμητικό. Στη βάση ότι πρέπει να κινούνται σύμφωνα με την αξία τους, την ικανότητά τους και όχι με βάση το φύλο». Ο Π. Μπάστεας διαφωνεί μ' αυτή τη λογική και δεν διατάζει να πει ότι ενοχλείται όταν γυναίκες είναι αντίθετες μ' αυτή την πρόταση. Τα αντικειμενικά προβλήματα που υπάρχουν, αναγνωρίζονται απ' όλους, όπως τονίζει, όμως «είναι ένα μέτρο που αποκαθιστά μια αδικία και από την άλλη πιέζει τις γυναίκες να διεκδικήσουν το δικαίωμα της συμμετοχής». Έχουμε πολλά παραδείγματα που γυναίκες ικανές καλύπτουν τη θέση άλλων ανδρών, αλλά τα παρατάμε μόλις κινούνται η έννοια της επιφορτισμένης ή της οικοκυράς. Και ο άντρας τους, ο οποίος δεν είναι τόσο ικανός

εξελίσσεται σε στέλεχος». Η θέση αυτή έχει να κάνει με την εκπροσώπηση στα όργανα, όμως όσον αφορά τα αντιπροσωπευτικά σώματα (συνδισκώσεις, συνέδρια) ο Π. Μπάστεας μιλάει «για θέμα δημοκρατίας». «Οι γυναίκες πρέπει να εκπροσωπούνται σε ποσοστό ίδιο με τη συμμετοχή τους στο κοινοτικό σώμα. Δεν μπορεί να έχουν ένα ποσοστό 29% στο κοινοτικό σώμα και στο συνέδριο η αντιπροσώπευση να είναι 10%». Είναι ο φόβος της γυναίκας μπροστά στις αυξημένες υποχρεώσεις, είναι η κοινή πομπή των ανδρών, είναι η λογική του ότι είναι ικανές αλλά μέχρι ένα σημείο, που «οδηγούν» στο χαμηλό ποσοστό αντιπροσώπευσης.

«Και οι ιδίες οι γυναίκες δεν το επιδιώκουν. Γιατί τόσο η φροντίδα του σπιτιού όσο και των παιδιών βαρύνει αποκλειστικά τις γυναίκες και δεν πιστεύω ότι επειδή είμαστε κομμουνιστές τα πράγματα είναι διαφορετικά. Βέβαια, στις ψηφοφορίες φαίνεται ότι οι άντρες κινούν τους άντρες πιο ικανούς ακριβώς γιατί οι γυναίκες δεν έχουν δοκιμαστεί. Δεν είναι τυχαίο ότι γυναίκες που έχουν δοκιμαστεί επανεκλέγονται πιο πολύ από τους άνδρες. Δεν είναι τυχαίο ότι η Γενική Γραμματεία του Κόμματος είναι γυναίκα. Ανάμεσα σε 2-3 υποψηφίους που εν-

λήγει — θα πρέπει να περάσει μέσα στο σχολείο, στο ηγιαγωγείο γιατί οποιαδήποτε μειζονος σημασίας αλλαγή επιτερείται στον κοινωνικό χώρο αν δεν επιτερείται από τη βάση της παιδείας, από τις νεαρές ηλικίες, είναι μια μεταρρύθμιση που δεν θα πετύχει. Τα αριστερά κόμματα και γενικά οι προοδευτικές δυνάμεις θα πρέπει να δουλέψουν με συνέπεια στο χώρο αυτό, προωθώντας το διάλογο, εκλαϊκεύοντας θέσεις πολιτικές. Γιατί και εκεί ο χώρος της Αριστεράς έχει μείνει μεταξεδάσας με την έννοια ότι επί σειρά ετών έχει παραμείνει στο έργο του Ενεγκλές «Η καταγωγή της οικογένειας», το οποίο είναι ξεπερασμένο σε πάρα πολλά σημεία. Συνεπώς και από την πλευρά της θεωρίας χρειάζεται επεξεργασία, επιστημονική διερεύνηση».

δεχόμενα να είχαν προταθεί — δεν εννοώ τον Δραγασάκη, εννοώ των ιδίων, αν θες, απόψεων — η Αλέκα Παπαρήγα κλήθηκε πιο κατάλληλη. Το ερώτημα, βέβαια, τώρα είναι κατά πόσο το όργανο του ΚΚΕ καταστατικό θα υλοποιηθεί και δεν θα μείνει κενό γράμμα. «Δεν φτάνει μόνο αυτό το άρθρο, χρειάζονται και οι προϋποθέσεις. Να δούμε ποια είναι τα προβλήματα που περιορίζουν τη γυναίκα. Προβλήματα σχέσεων των δυο φύλων, προβλήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα έλεγα και θέματα καθημερινής δημοκρατίας. Η ισότητα των δυο φύλων είναι υπόθεση των γυναικών. Πρέπει να το απαιτήσουν και μέσα στην οικογένεια και μέσα στο κόμμα. Να δημιουργηθεί ένα φεμινιστικό κίνημα μέσα στο κόμμα. Και βέβαια ιδιαίτερα να τονίσω ότι είναι θέμα και της Κεντρικής Επιτροπής, δηλαδή να σηματοδοτηθεί αυτή η πορεία και από τα πάνω. Είναι χαρακτηριστικό ότι η συντηρητική πλειοψηφία όσων παραβλήθηκαν από την υποψηφιότητα για μέλη της Κεντρικής Επιτροπής ήταν γυναίκες και μάλιστα οι περισσότερες ήταν συντρόφισσες από την επαρχία».

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ 1991

8

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

8 ΜΑΡΤΙΟΥ 1991

ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Να είσαι κορμά!

Εκφραστικό στιγμιότυπο από εκδήλωση σε εργοστάσιο στο Αγρίνιο...

Καλές οι τιμές, καλύτερα τα δικαιώματα

Ενα μικρό διάλειμμα με τις εργάτριες της «Πειραικής - Πατραϊκής»

Καμιά φορά νομίζουμε και μες οι γυναίκες ότι ισότητα είναι να πλύνει τα πιάτα ο άντρας. Δεν είναι έτσι. Όσο η γυναίκα μπαίνει στην παραγωγή, αναγκαστικά οι ρόλοι μοιράζονται. Όντε το θέλουν άλλοστε. Μας μίλησαν γι' αυτή τη μέρα. Με τη φωνή της γυναίκας. Που πρέπει πολύ ακόμα ν' ανέβει:

αντιμετωπίζουν οσάκι τη γυναίκα. Μην ξεχνάτε ότι έτσι κι αλλιώς, η γυναίκα δουλεύει πάνω από τον άντρα. Οι γυναίκες οργανώσεις — ανήκω και γώ σε μία —, δεν παίζουν το ρόλο τους. Θα μπορούσαν να προωθήσουν πολλά πράγματα. Να ενημερώσουν τις γυναίκες. Για όλα. Δεν το έχουν κάνει.

Κολήσανε στα κόμματα. Δεν μπορεί να καταλάβω γιατί μια γυναίκα του τόδε κόμματος θα διαφωνήσει με κάποια άλλη γι' αυτό που πρέπει να κατακτήσουμε. Οι πολιτικές πεποιθήσεις δεν αποκλείουν τα ιδιαίτερα προβλήματα των γυναικών.

Δέσποινα Βασιλάκη
Δεν σημαίνει τίποτα για μένα η γιορτή της γυναίκας. Τι θα πει γυναίκα ή άντρας. Για την ισότητα της γυναίκας, νομίζω ότι δεν έχει κατακτηθεί. Αν και πιστεύω ότι η γυναίκα είναι το ισχυρό φύλο.

Ανώνυμη ανύπαντρη μητέρα
Μόνο χαρά μου δίνει αυτή η μέρα. Γιατί η γυναίκα είναι πραγματικά άξια. Μου δίνει χαρά γιατί είμαι εργαζόμενη μητέρα και τα βγάζω πέρα μόνη μου. Όμως ενώ είμαι χαρούμενη όταν τα σκέπτομαι αυτά, όταν πάω σπίτι είμαι δυστυχισμένη. Είμαι σαν ξένη. Το παιδί μου δεν με γνωρίζει. Είμαι μακριά στη όλη μέρα. Δεν έχω το χρόνο. Και μαζί τόσα προβλήματα...

Κι όμως οι διακρίσεις υπάρχουν

Μια αρχιτέκτων, μια θεωρητικά επιτυχημένη γυναίκα, λέει: «Η γυναίκα δεν μπορεί ν' απαλλαγεί απ' τη μητρότητα, μπορεί όμως απ' τα άλλοθι»

Το πρότυπο της επιτυχημένης γυναίκας, όπως το μάθαμε απ' τις διαφημίσεις και τα περιοδικά σπάνια είναι γυναικείο. Θηλυκό ίσως. Εξιδανικευμένο οίγουρα. Κατασκευασμένο αναμειβόμενα. Όχι όμως γυναικείο. Αντίθετα, σαρκαρίζει τη γυναικεία φύση και αποκρύπτει την αληθινή κοινωνική της θέση. Αυτή που και σήμερα δεν είναι τόσο κατοχυρωμένη στην πράξη όσο και στη θεωρία. Που σκοντάφτει στη στενοκεφαλία, στις προκαταλήψεις, στους θεσμούς, στους άντρες, ακόμα και στην ίδια τη γυναίκα.

Η Βιθή Θεοδορίδου

Η εργάτρια, η εγκλωβισμένη απ' τις μηχανές γυναίκα

— Αυτή η μέρα συνήθως μας θυμίζει ότι δεν πρέπει να υπάρχουν διακρίσεις γυναικας — άντρα. Μήπως, όμως, τελικά θυμίζει — μέχρι σήμερα τουλάχιστον — ότι στην πράξη υπάρχουν; — Βεβαίως και υπάρχουν. Ενα παράδειγμα είναι οι επαγγελμα-

τικές τοιμές. Μειώνονται βέβαια αυτές οι διακρίσεις όσο συντελούνται οι διαδικασίες απελευθέρωσης της σκέψης σε μια κοινωνία. Μέσα στη δική μου επαγγελματική πορεία σαν αρχιτέκτονα δεν συνάντησα έντονα τέτοιες διακρίσεις. Όμως υπάρχουν. Ξέρω και από άλλους συ-

ναδέλφους. Αντιμετώπισα και γω όταν παλιά δούλευα σαν ξεναγός. Η θέση της γυναίκας μεταβάλλεται ανάλογα με το επάγγελμα, τον περίγυρο κλπ. — Αυτές οι διακρίσεις πάντα επιβάλλονται; Δεν υπάρχουν περιπτώσεις που καθιερώνονται; Προκύπτουν απ' τον πολλα-

Στον έλεγχο του προϊόντος

πλό ρόλο της γυναίκας ως μητέρας, εργαζομένης, συζύγου; «Ναι, πολλές φορές η ίδια η γυναίκα αναγκάζεται να κάνει κάτι τέτοιο. Αναγκάζεται να εγκαταλείψει κάποιο ρόλο και αμέσως κατοχυρώνει μια διάκριση. Πολλές φορές την ευθύνη έχει ο σύντροφός της που δεν της αναγνωρίζει τη βαρύτητα και την πολλαπλότητα των ευθυνών. Υπάρχουν για παράδειγμα περιπτώσεις ικανότατων συναδέλφων γυναικών που εγκαταλείπουν γι' αυτούς τους λόγους την επαγγελματική ανδρική τους πορεία. Πράγμα που δεν θα 'κανε ένας άντρας. Και το κάνουν για το παιδί ή κάτι άλλο. Να λοιπόν μια διάκριση».

— Τώρα τελευταία με τις εξελίξεις στον Κόσμο και τα όσα μαθεύτηκαν γύρω απ' τη ζωή στις χώρες αυτές, η Ελληνίδα ίσως ένιωθε αρκετά ευτυχισμένη και χειραφετημένη που ανακάλυψε ότι δεν φοράει φερετζέ. Είναι όμως έτσι;

«Η Ελληνίδα χωρίς φερετζέ μπορεί να εξακολουθήσει να είναι ευτυχισμένη ή δυστυχισμένη ανάλογα με το τι έχει καταφέρει. Δεν νομίζω όμως ότι γενικά μπορεί να αισθάνεται τέτοιου είδους ευτυχία. Η ελληνική επαρ-

χία ως πούμε, η γυναίκα ο' αυτή υποφέρει πάρα πολύ. Αλλά και στις πόλεις. Πιστεύω όμως ότι η γυναίκα σαν ιστορική πορεία έχει τόσο πείσμα και επιμονή ώστε να μάχεται και να καταφέρει την αναγνώριση της».

— Η ίδια η γυναίκα κατά πόσο φταίει; Μήπως η κοινωνική πραγματικότητα γίνεται κάποτε ένα άλλοθι;

«Τα άλλοθι δημιουργούνται για να καλύψουν αδυναμίες. Και τέτοιες υπάρχουν. Σε πολλά πράγματα ο ρόλος της γυναίκας είναι προκαθορισμένος. Δεν μπορείς να πούμε η γυναίκα να απαλλαγεί απ' τη μητρότητα. Πρέπει τουλάχιστον να απαλλάξει απ' τα άλλοθι διατηρώντας όλους τους ρόλους της».

— Και οι γυναικείες οργανώσεις;

«Δεν πιστεύω ότι το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα έπαιξε το ρόλο του. Πολλές φορές πρόσφερε τη γυναικεία ταυτότητα στο βωμό των κομμουνιστών. Ιδιαίτερα των κομμουνιστών. Περισσότερο μπορεί να πω ότι πολλές γυναίκες φρόντισαν για το «προσώπων» τους γυναικείο κίνημα μέσα απ' την απάντησή της προσωπικότητάς τους».

ΔΕΝ είμαι η Μαίρη Παναγιωταρά

Συζήτηση με μια 30χρονη εργαζόμενη μητέρα, «φορτωμένη» γυναίκα

«Ω ραία, νέα και ατυχής», Η Ρίτσα Μακρή μια τριαντάχρονη γυναίκα εργαζόμενη, μαμά και συζυγός, μου είπε να κλείσω μ' ένα στίχο από το «μαμά γερνάω» τη συζήτηση. Αυθαίρετώντας το έβαλα στην αρχή και με ερωτηματικό. Γιατί, όπως εκείνη πάλι μου είπε, το τραγούδι σε κάποιο σημείο λέει «φραία, νέα και ευτυχής». Η συζήτηση με τη Ρίτσα δεν είναι για το ερωτηματικό, ούτε για τα επίθετα. Είναι για τη σούπερ - γυναίκα, για τη γυναίκα-λάστρο που ποτέ δεν δεχτηκε τους χαρακτηρισμούς αυτούς. Που νιώθει σε αδιέξοδο, πολλές φορές ισοπεδωμένη, με τάσεις φυγής αλλά χωρίς ευκρινή οδό διαφυγής. Δεν είναι η γυναίκα του διαφημιστικού σποτ. Καμιά δεν είναι. Δεν είναι η γυναίκα που τα προλαβαίνει όλα. Καμιά δεν μπορεί. Δεν είναι η γυναίκα των ονείρων. Καμιά δεν έχει δραπετεύσει απ' αυτά. Είναι η γυναίκα της διπλανής πόρτας. Που έχει γνώση, όμως. Που ενοχλείται από τα πρότυπα, τα μοντέλα που απαιτεί η κοινωνία και με τη «συνέργεια» των γυναικών, τα διατηρεί. Θα ξεκινήσουμε με δύο αρνήσεις. Η πρώτη: «Δεν συμφωνώ μ' αυτή τη γιορτή, την» Ημέρα

της Γυναίκας». Καλλιεργούν στη γυναίκα ψευδαισθήσεις, ότι έχουν κάποια θέση γι' αυτές. Δεν είμαστε φαινόμενα της κοινωνίας. Αισθάνθηκα πολύ παράξενα όταν πέσει μας μοίρασαν στη δουλιά του λουλούδι. Η δεύτερη: «Δεν πιστεύω ότι μόνο αυτό που λέμε πολιτεία μπορεί να αλλάξει την άποψη που έχει για τις γυναίκες, ότι μπορεί να αλλάξει την αντιμετώπιση που τους επιφυλάσσει. Και δεν μπορεί γιατί πρέπει εμείς οι πολίτες, άντρες και γυναίκες, να αλλάξουμε στάση, τη ρατσιστική νοοτροπία. Ν' αλλάξουμε τη λογική που θέλει κατακριτέο κάθε τι που είναι διαφορετικό απ' αυτό που θεωρούμε αποδεκτό».

Η Ρίτσα εργάζεται ως παρασκευάστριά σε νοσοκομείο και έχει μια κόρη 5 χρόνων. Η μέρα αρχίζει στις 5 και τελειώνει αργά το βράδυ. Μεταξύ του νοσοκομείου, του παιδικού σταθμού. Στους δρόμους για ταξί, τρέχοντας με το παιδί στο χέρι για να προλάβουν. Και μετά είναι το σπίτι, το παιδί που θέλει τη φροντίδα του. Είναι και η δουλιά του συζύγου, απαγορευτική για κάθε βοήθεια, απαγορευτική λόγω ουσιαστικά της έλλειψης ωραρίου ακόμα και αυτής της παρουσίας. «Με τον τρόπο που ζουν σήμερα οι μαμάδες, "βάζουν" τα παιδιά τους με το να τα "μεταφέρουν" στο δικό τους ρυθμό. Που είναι ξεφρενός, με άγχος, που όλο είσαι στη θέση κάποιου που προλάβεις. Ρυθμός που δεν έχει σχέση με το παιδί, που του είναι ακατανόητος και μακριά από τις ανάγκες του. Εγώ έχω το πρόβλημα και του κυκλικού ωραρίου. Όταν δουλεύω μεσημέρι, το παιδί πρέπει να έρθει ή στη δική μου δουλιά ή στου άντρα μου. Μπορεί ένα παιδί να κάτσει 7.30 ώρες ο' ένα νοσοκομείο, σε οποιαδήποτε δουλιά; Όταν πάλι δουλεύω βράδυ, φέρνει τη μικρή ο άντρας μου στο νοσοκομείο στις 5 για να την πάω στον παιδικό σταθμό στις 7.30».

Η Ρίτσα μίλησε για τη μοναξιά της γυναίκας που έχει οικογένεια. Για τη γυναίκα, εργαζόμενη με παιδί και σύζυγο που δεν έχει προσωπικά λεπτά της ώρας, που τώρα πια ακόμα και το βιβλίο είναι τρόπος φυγής και όχι καλλιέργειας. «Είναι ψευδαίσθηση ότι η γυναίκα μπορεί να κάνει άλλη ζωή. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να συμμετέχει στα κοινά. Και δεν εννοώ να είναι μέλος κάποιου κόμματος».

Είναι, όμως και η μοναξιά του ζευγαριού στην οικογένεια. Είναι οι σχέσεις που κανείς δεν περιμένει ότι θα είναι τόσο διαφορετικές. «Όταν ένα ζευγάρι ζει με τέτοιους ρυθμούς, έχει πολύ λίγα περιθώρια επικοινωνίας. Δημιουργείται μια περιέργη σχέση. Με ένταση και εκρήξεις. Αρχίζεις να καλλιεργείς στοιχεία απόρριψης, με την έννοια ότι πιστεύεις ότι ο άλλος δεν μπορεί να καταλάβει, δεν μπορεί να βοηθήσει. Καλλιεργούνται τάσεις φυγής. Γιατί για μένα ένα ζευγάρι δεν μπορεί να έχει σχέση αλληλεξάρτησης αλλά συντροφικότητας». Και τι να πει κανείς για το μοντέλο της σημερινής γυναίκας έτσι όπως προβάλλεται: «Το πολυμήχανο τέρας με τα μεταξωτά εσώρουχα. Ο άντρας - στήριγμα, κουβαλητής. Και όλοι είναι καλοί...».

Και τι να πει κανείς «για μια άλλη κοινωνία που θα καλλιεργεί τη συντροφικότητα ανάμεσα στους ανθρώπους. Που θα αντιμετωπίζει κάθε μορφή οικογενείας — με ή χωρίς γάμο — σαν ένα φυτώριο ανάπτυξης υγιών ανθρώπων»;

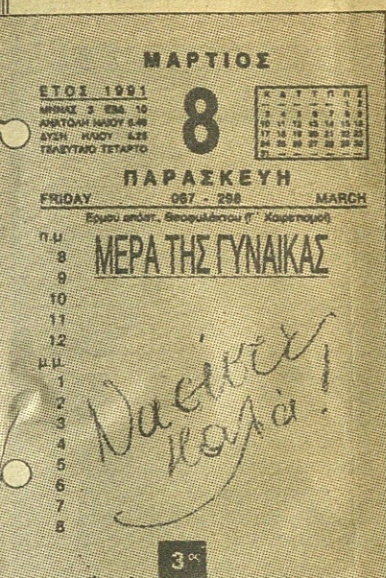
Η Ρίτσα με την κόρη της Δανάη

Ο χάρτης της βίας...

Εκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας στον ΟΗΕ

Νέα λεπτομερής έκθεση σχετικά με κακοποιήσεις γυναικών σε περισσότερες από 40 χώρες έδωσε χτες στη δημοσιότητα η Διεθνής Αμνηστία. Ταυτόχρονα κάνει έκκληση να τερματιστούν οι βάρβαρες κακοποιήσεις γυναικών από τις δυνάμεις ασφαλείας ο' όλη τη γη. Την έκθεση έχει ήδη υποβάλει στην Επιτροπή του ΟΗΕ. Συγκεκριμένα, η οργάνωση τονίζει ότι επί έτη οι κυβερνήσεις βάζουν στο στόχαστρο κύρια γυναίκες που ασκούν συνεχή κριτική. Ετσι γυναίκες που μετέχουν σε πολιτικές κινήσεις στην Κίνα ή στο Μουανάρ έχουν φυλακιστεί αδικαιολογητά, μαύρες από τη Μαυριτανία πυροβολήθηκαν από στρατιώτες, ενώ φοιτήτριες από την Τουρκία έχουν υποβληθεί σε βασανιστήρια. Στην Ινδία οι βιασμοί από αστυνομικούς είναι τόσο συχνά που έχουν γίνει καθημερινό φαινόμενο. Στο Περού, στις περιοχές που η εξουσία του στρατού είναι απόλυτη, τα κρούσματα είναι επίσης συχνότατα. Γυναίκες πρόσφυγες συχνά υποφέρουν από σεξουαλική κακοποίηση όχι μόνο στη χώρα τους, αλλά και αφού φύγουν από αυτή. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, συχνά είναι ο βιασμός αυτός που τις οδηγεί στη φυγή και το τμήμα για να εξασφαλίσουν τα αναγκαία είδη και έγγραφα είναι η σεξουαλική επαφή.

Στις γυναίκες που έχουν «εξαφανιστεί» περιλαμβάνονται ύποπτες για συμμετοχή σε ένοπλες ομάδες στη Ζιρί Λάνκα, καθώς και πολίτες στο Περού και ακτιβίστριες στις Φιλιππίνες. Οι βασανιστές, δήμοι και δεσμοφύλακες του κόσμου, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, δεν φέρονται λιγότερο σκληρά όταν κάνουν με γυναίκες.

Η Α. Παπαρήγα με τις εργάτριες του «Μιχαηλίδη»

Μαζί με τις εργαζόμενες και τους εργαζόμενους της κλωστοϋφαντουργίας ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ στη Θήβα θα γιορτάσει τη Μέρα της Γυναίκας η Γενική Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα. Θα παραβρεθεί σε εκδήλωση που διοργανώνει το σωματείο και θα μιλήσει σ' αυτή.

ANNA KARAMANOU (ΠΑΣΟΚ)

Δεν φτάνει η καλή πρόθεση

Το ΠΑΣΟΚ ως κίνημα έχει επανειλημμένα διακηρύξει μέσα από τις αποφάσεις των οργάνων του και ιδιαίτερα του 2ου Συνεδρίου του, την πίστη του και την πολιτική του θέση, ότι και τα δύο φύλα θα πρέπει να απολαμβάνουν ισότητα όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, να συμμετέχουν κάτω από ίσους όρους στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας και να μοιράζονται δίκαια τις οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και οικογενειακές ευθύνες.

Το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση συνέβαλε αποφασιστικά, μέσα από την ανατροπή του αναχρονιστικού θεσμικού πλαισίου και την προώθηση σύγχρονων νομοθεσιών και θετικών δράσεων, στην αναβάθμιση των όρων συμμετοχής της Ελληνίδας στην εκπαίδευση, στην οικογένεια, στην εργασία και στην κοινωνία.

Μέσα από το 2ο Συνέδριο έγινε ένα αξιολογικό άνοιγμα προς τις γυναίκες και κατοχυρώθηκε καταστατικά η συμμετοχή τους σ' όλα τα κομματικά όργανα και σε αριθμό τουλάχιστον ανάλογο με τη δύναμη που αντιπροσωπεύουν οι γυναίκες στη βάση που αναδεικνύει κάθε όργανο.

Ο αριθμός βέβαια των γυναικών που συμμετέχουν στα αποφασιστικά κομματικά όργανα καθώς και στην κοινοβουλευτική εκπροσώπηση παραμένει απειληστικά μικρός και σε πλήρη αναντιστοιχία με την πολιτική επιρροή του ΠΑΣΟΚ στις γυναίκες.

Είναι λοιπόν φανερό ότι πέρα από τις αποφάσεις του Συνεδρίου και την έκφραση καλών προθέσεων, χρειάζεται ένταξη της ιδεολογικοπολιτικής δουλειάς για την ανάδειξη της ισότητας των φύλων ως ύψιστης κοινωνικής αξίας, εμπλουτισμός του περιεχομένου της πολιτικής δράσης και ακόμη, συγκεκριμένες θετικές ενέργειες και πλάνα με χρονοδιαγράμματα, ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους.

Δυστυχώς τα ισχύοντα μοντέλα κομματικής και πολιτικής εξουσίας, κομμένα και ραμμένα στα ανδρικά, γραφειοκρατικά και αυταρχικά πρότυπα, είναι ελάχιστα ελκυστικά στις γυναίκες.

Οι γυναίκες σήμερα αναζητούν ένα νέο σύγχρονο πολιτικό και κοινωνικό μοντέλο, που θα λαβαίνει υπόψη τις αντιλήψεις και τις ανάγκες τους, που θα προωθεί τις ανθρώπινες αξίες και μια πιο «τρυφερή» πολιτική.

Η Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ στην τελευταία σύνοδό της αποφάσισε να συγκαλέσει Ειδική Σύνοδο για θέματα της ισότητας των φύλων καθώς και σχετική Πανελλαδική Συνδιάσκεψη. ΠΡΟΧΩΡΑΜΕ ΛΟΙΠΟΝ!

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ:

Εσείς τι έχετε κάνει;

Απαντούν εκπρόσωποι του ΠΑΣΟΚ, του ΚΚΕ, της ΕΑΡ, της ΔΗΑΝΑ και το Τμήμα Γυναικών της ΝΔ

Τι έχουν κάνει και τι κάνουν τα κόμματα σήμερα για τις γυναίκες; Είναι το ερώτημα που απευθύνουμε στα κόμματα ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΕΑΡ, ΔΗΑΝΑ. Μας απαντούν η Άννα

Καραμάνου, μέλος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ, η Φλώρα Νικολιδακή μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και υπεύθυνη του Τμήματος Γυναικών, η Αρχοντούλα Κωστάκου, μέλος της ΚΕ της ΕΑΡ και η Μαρίνα Μπουζιώτα - Χριστοφιλοπούλου,

αναπληρώτρια πρόεδρος Γυναικείου Τμήματος της ΔΗΑΝΑ. Επίσης από το Τμήμα Γυναικών της ΝΔ μας στάλθηκε το εκλογικό πρόγραμμα του κόμματος για τις γυναίκες.

ΦΛΩΡΑ ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗ (ΚΚΕ)

Με λιγότερες αυταπάτες

Συμπέρασμα δεύτερο: Αν δεν γίνει δεκτή αυτή η αλήθεια, τουλάχιστον από τα κόμματα που έχουν ένα

ρεαλισμό, τότε θα βρισκόμαστε συνεχώς μπροστά στο φαινόμενο της διάσπασης λόγων και έργων από πολιτικά πρόσωπα και ηγεσίες κομμάτων, όπως και μπροστά στο θλιβερό φαινόμενο των σημαιών ευκαιρίας για τη γυναίκα χειραφέτηση, που όλοι σηκώνουν όταν αντιλαμβάνονται ότι χρειάζονται τη γυναίκα ψήφο και πολιτική υποστήριξη.

Συμπέρασμα πρώτο:

Η υπόθεση της ισότητας συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα που παίρνουν οι αποφάσεις θα είναι γι' αρκετό καιρό ζήτημα σκληρής αντιπαράθεσης, ανάμεσα στο γυναικείο κίνημα και τις ανδροκρατικές δομές των κομμάτων της ελληνικής κοινωνίας ευρύτερα. Ουσιαστικό εμπόδιο σ' αυτήν την προσπάθεια είναι και η αρνητική στάση κορυφαίων γυναικείων στελεχών στις ιδέες και τους στόχους του φεμινισμού.

το δικό τους τρόπο αντίληψης της πραγματικότητας, με τη δική τους συμβολή στην προσέγγισή της, που θα μπολιάσουν με τη δική τους άποψη για τη ζωή, την πολιτική, τις ιδέες, την κοινωνία, είναι ακόμα πολύ μακριά.

Συμπέρασμα τέταρτο:

Το Γυναικείο Τμήμα της ΚΕ του ΚΚΕ, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε, δεν μπόρεσε να συμβάλει καθοριστικά, για να ξεπεραστούν τα εμπόδια και οι αντιθέσεις, για έναν άλλο ρόλο των γυναικών στο Κόμμα. Το 13ο Συνέδριο μπορεί να πείσει και τις πιο δύσπιστες. Μόλις 11% οι γυναίκες στο σύνολο των αντιπροσώπων. Μόλις 9,9% το ποσοστό των γυναικών στη νέα ΚΕ, από 12,5% που ήταν στην προηγούμενη.

Συμπέρασμα τελευταίο:

Απογοήτευση; ΟΧΙ. Δεν έχουμε τέτιες πολυτέλειες. Πιο ώριμες, πιο σοφές, με λιγότερες αυταπάτες και περισσότερο ρεαλισμό, οι γυναίκες του Κόμματος, μαζί με όλες τις αριστερές και προοδευτικές γυναίκες, μαζί με όλες αυτές που βιώνουν καθημερινά τις κοινωνικές διακρίσεις σε βάρος του φύλου τους, καλούμαστε να βρούμε τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους διεκδίκησης των δικαιωμάτων μας για τη ριζική αναδιοργάνωση του τρόπου ζωής και έναν άλλο, ισότιμο καταμερισμό δικαιωμάτων και ευθυνών, ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες. Στην προσπάθεια αυτή είναι βέβαιο ότι θα έχουμε τη συμπαράστασή και την ενεργή βοήθειά των πιο πολιτισμένων και ανθρωπίνων της ελληνικής κοινωνίας.

Α. ΚΩΣΤΑΚΟΥ (ΕΑΡ)

Το κόμμα από μόνο του δεν κάνει τίποτα

Η σχέση των γυναικών με την πολιτική είναι και δύσκολη και επώδυνη. Τα τελευταία δυο χρόνια έχει αρχίσει ένας μεγάλος διάλογος γύρω από αυτό το θέμα και κυρίως γύρω από το θέμα των ποσοτώσεων, δηλ. την ανάδειξη των γυναικών στην ηγεσία των κομμάτων και γενικά στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Τα κόμματα βρέθηκαν μπροστά σε καινούργιες προκλήσεις. Στα λόγια και στις διακηρύξεις υπερθεματίζουν, αλλά όταν έρχεται η ώρα της πράξης τα λόγια έπεφταν στο κενό.

Στο κοινοβουλευτικό επίπεδο ο αριθμός των γυναικών συρρικνώθηκε. Κάποιες βελτιώμενες, πιθανόν, καταστάσεις μπορούμε να παρατηρήσουμε στο εσωτερικό των κομμάτων. Η Αριστερά στο σύνολό της δεν έδειξε καμία διαφορετική πολιτική πρακτική ως προς αυτό το θέμα. Η Ελληνική Αριστερά (ΕΑΡ) έχει διακηρύξει στα κείμενά της ότι είναι το κόμμα της εργασίας, του πολιτισμού, της οικολογίας, των γυναικών και των νέων. Η παρέμβαση των φεμινιστριών από το ιδρυτικό κίβλας συνέδριο ήταν έντονη. Σε επίπεδο προγραμματικών διακηρύξεων και αρχών και στα δυο συνέδρια πολλές απόψεις και τροπολογίες των φεμινιστριών ενσωματώθηκαν. Το πρόβλημα, όμως, αναδείχθηκε όταν ετέθη το θέμα

της αναλογικής συγκρότησης των οργάνων ως προς τα φύλα (είναι τυχαίο;). Και στα δυο συνέδρια απορρίφθηκε.

Στη μεν πρώτη Κεντρική Επιτροπή το ποσοστό των γυναικών ήταν 13%, στην παρούσα 24%.

Ο αγώνας των γυναικών με φεμινιστική αντίληψη μέσα στο κόμμα όλο αυτό το διάστημα ήταν έντονος. Το να λειτουργούμε πολιτικά σ' ένα ανδροκρατικό κόμμα, διατηρώντας και καταθέτοντας τη φεμινιστική μας αντίληψη και πρακτική είναι μια σισυφεία προσπάθεια που πολλές φορές μας ακινητοποιεί και αναρωτιόμαστε. Αξίζει τον κόπο; Όταν μικρά πράγματα

κατακτιώνται, ενθαρρυνόμαστε και αρχίζουμε να ονειρευόμαστε πόσα πράγματα μπορούμε ν' αλλάξουμε.

Όμως, πρέπει να μάθουμε τους δικούς τους όρους και έτσι να καταλαβαίνουμε τι απορρίπτουμε και γιατί. Είναι μια συνεχής διαδικασία καταπόνησης και απόρριψης των όρων και των πρακτικών που επικρατούν, κυρίως στις εσωκομματικές λειτουργίες και διαδικασίες. Λάθη έχουμε κάνει. Γιατί κάποιες φορές νομίσαμε ότι

είμαστε στο κίνημα, στη φεμινιστική ομάδα. Από την άλλη προσπαθούμε να υπάρξουμε «ολόκληρες» ως αριστερές και ως φεμινίστριες κι αυτό είναι βαρύ και δύσκολο. Δημιουργούνται, αναγκαστικά, συγκρούσεις και αντιδράσεις. Και όχι μόνο με τους άνδρες. Με την ανδροκρατική αντίληψη που διαπερνά και αρκετές γυναίκες.

Το κόμμα από μόνο του δεν κάνει τίποτα. Το θέμα είναι τι αναγκάζεται να κάνει. Ενας συσχετισμός δυνάμεων που βρίσκεται σε μια μόνιμη υπόγεια σύγκρουση και κάποιες φορές εκδηλώνεται. Μια αέναη προσπάθεια με μικρές κατάρσεις αλλά και πωσιμότητες. Πολλές μικρές ιστορίες που όλες μαζί θα φτιάξουν την Ιστορία και τότε θα κριθεί πραγματικά το κενό, ή όχι, της προσπάθειας, θα κριθούμε κι εμείς, θα κριθεί και η Αριστερά.

Μ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ (ΔΗΑΝΑ)

Στόχος, ν' ακούγεται ο λόγος μας

ναϊκών, έγινε ομόφωνα δεκτή. Το Τμήμα Γυναικών της ΔΗΑΝΑ επιδιώκει από την

ιδρυση του τη γυναικεία αφύπνιση πάνω στα δικαιώματα ισότητας και επαγγελματικής απασχόλησης των γυναικών, όπως και την ανάλυση των προβλημάτων με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι γυναίκες σήμερα.

Διατηρεί μια στενή επαφή με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, αλλά και με τις γυναικείες οργανώσεις της χώρας. Σ' όλα τα συνέδρια του κόμματος ως σήμερα, τα θέματα τα σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία, είχαν κεντρική θέση.

Στο συνέδριο της ΔΗΑΝΑ, που θα γίνει στην Αθήνα στις 26, 27 και 28 Απριλίου 1991, θα τεθούν τα προβλήματα της γυ-

ναικείας απασχόλησης, αλλά και ειδικά θέματα οικογενειακής πολιτικής, όπως στεγασμός των νέων ζευγαριών, μέτρων για το συνδυασμό επαγγελματικής απασχόλησης και οικογενειακής κλπ.

Εξαιρετική θέση θα έχουν τα προβλήματα των αγροτισσών και η ανάγκη προστασίας και εξασφάλισης στοιχειωδών δικαιωμάτων τους (μόρφωση, ενημέρωση σε θέματα υγείας και πολλά άλλα).

Ενα θέμα με ιδιαίτερη βαρύτητα που απασχολεί, επίσης, τις γυναίκες της ΔΗΑΝΑ είναι η διασφάλιση της συμμετοχής και ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίζουν οι γυναίκες στις κοινωνικές αλλαγές και πολιτικές εξελίξεις. Πιστεύω, όμως, ότι στη ΔΗΑΝΑ, που από τη ξεκίνησή της επεδίωξε τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας και πολιτικής ζωής του τόπου και φιλοδόχησε ν' αποτελέσει μια έντιμη πολιτική έκφραση, ο γυναικείος λόγος ακούγεται και ριζώνει.

✓ Μια πρόταση του τμήματος γυναικών της ΚΕ του ΚΚΕ: «Καλούμε τις γυναίκες μέλη του Κόμματος, τις αριστερές γυναίκες, να διατυπώσουν έστω και τώρα τη γνώμη τους για τη θέση και το ρόλο των γυναικών στο Κόμμα, την πολιτική, τους κοινωνικούς αγώνες».

Το Τμήμα Γυναικών της ΝΔ μας έστειλε ένα πρόγραμμα

Ζήτησαμε και από το Τμήμα Γυναικών του κυβερνώντος κόμματος, της ΝΔ, να μας πει τι έκανε και τι κάνει το κόμμα για τις γυναίκες. Μας στάλθηκε το εκλογικό πρόγραμμα της ΝΔ για τις γυναίκες, στο οποίο υπήρχαν οι προτάσεις της για την πολιτική της προς τις γυναίκες. Δεν δόθηκε, ωστόσο, απάντηση στο πώς και αν αυτές οι προτάσεις υλοποιούνται σήμερα. Παραθέτουμε παρακάτω τις κύριες προτάσεις της ΝΔ κατά τομέα για τη σημερινή Ελληνίδα:

Γυναίκα - Οικογένεια: Καθιέρωση ολοκληρωμένης οικογενειακής πολιτικής. Ενίσχυση της Ελληνίδας στο ρόλο της υπέρας, ενίσχυση και υποστήριξη της γυναικείας νοικοκυράς.

Γυναίκα - Εργασία: Ισες ευκαιρίες στην Ελληνίδα για δουλειά και εξέλιξη. Καταπολέμηση της γυναικείας ανεργίας, επέκταση της γυναικείας αδειας στο δημόσιο, ισότητα κατανομή των οικογενειακών επιδομάτων και στο δυο φύλα.

Γυναίκα - Παιδεία: Ενίσχυση του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης των γυναικών. Γυναίκα και Κοινωνία: Να επιλέγει η γυναίκα τα προσωπικά της ενδιαφέροντα χωρίς προσωπική και κοινωνική προκατάληψη. Γυναίκα και Ευρώπη: Η Ελληνίδα σήμερα μπορεί ν' αντιμετωπίζει το μέλλον με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και με προοπτικές για νέες κατακτήσεις, που αρχίζουν από την οικογένεια και επεκτείνονται στην εργασία, την παιδεία, την κοινωνία.

Οι σημερινές εκδηλώσεις

Με μουσική και ποίηση τιμούν σήμερα οι γυναίκες τη γιορτή τους. Εννιά γυναικείες οργανώσεις διοργανώνουν σήμερα εκδήλωση στο «Παλλάς» (Βουκουρεστίου) στις 8 το βράδυ. Θα εμφανιστούν γνωστές γυναίκες καλλιτέχνες. Πρόκειται για τις Αλίκη Καγιαλόγλου και Νένα Βενετσάνου που θα ερμηνεύσουν έντεχνα τραγούδια. Την Μίρκα Καλαντζοπούλου και την Εύα Κοταμανίδου που θα απαγγείλουν νεοελληνική ποίηση. Την Εύα Φάμα (κλασική κιθάρα) που θα εκτελέσει συνθέσεις των Κυριάκου Τζωρτζιλάκη, Δημήτρη Φάμα, Αντόνιο Ρούις. Τι σοπράνο Αίλα Αδαμάκη και την πιανίστα Ντίνα Βρανούση που θα ερμηνεύσουν έργα των Μιγιό και Ντε Φάλια και ακόμα την Ντόρα Μπακοπούλου που με τα «Φανταστικά κομμάτια» του Σούμαν θα κλείσει το πρόγραμμα της εκδήλωσης. Στη Θεσσαλονίκη θα πραγματοποιηθεί συγκέντρωση στις 5.30 μ.μ. στην πλατεία Αριστοτέλους. Οι γυναίκες της Θεσσαλονίκης αφιερώνουν την ημέρα της γυναικείας ενάντια στην παράλογη «λογική» που γεννάει ο πόλεμος. Την εκδήλωση οργανώνουν οι γυναίκες

οργανώσεις ΕΓΕ, ΟΓΕ, η Ομάδα των Γυναικών - περιοδικό ΚΑΤΙΝΑ, μέλη γυναικείων σπουδών ΑΠΘ, τομείς ισότητας και γυναικεία τμήματα των κομμάτων ΠΑΣΟΚ, Συνσπισμού και Νέα Αριστερά - ΕΔΑ. Το Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης καλεί τις εργαζόμενες γυναίκες να διεκδικήσουν πιο αποφασιστικά την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την πιο ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνική δράση. Στη Ροδόπη οι εργαζόμενες στον ιματισμό πραγματοποιούν 2ωρη στάση εργασίας. Στην Καβάλα, εκτός από τις εκδηλώσεις που θα γίνουν στους χώρους εργασίας, ο Σύλλογος Γυναικών της πόλης σήμερα στις 7.30 μ.μ. οργανώνει συνάντηση με θέμα: «Η ζωή και η δράση των γυναικών της Παλαιστίνης και της Μέσης Ανατολής». Μ' αφορμή την Παγκόσμια Μέρα της Γυναικείας Κόμματος και φορείς απευθύνουν τα καθημερινά μηνύματα. Το Τμήμα Γυναικών της ΝΔ σε διακηρύζει του τονίζει ότι «οι διακηρύξεις για την ισότητα δεν αρκούν όταν δεν συνοδεύονται από την αναλογική πρακτική υποστήριξη».

Το Τμήμα για το Γυναικείο Ζήτημα της ΚΕ της ΕΑΡ «αντί για μήνυμα» τονίζει σε ανακοίνωσή του: «Η 8 του Μάρτη, Η Ημέρα της Γυναίκας. Ενα άλλοθι μιας κοινωνίας που πεισματικά ακόμα αρνείται ν' ανοίξει τις πόρτες σ' αυτή τη Γυναίκα. Ενα άλλοθι για κάποιους που απο-ενοχοποιούνται μέσα από δοξαστικά και ύμνους γι' αυτή τη Γυναίκα που στις 9 του Μάρτη θα εξευντελίσουν». Ο υπουργός Προεδρίας Μ. Εβερτ σε δήλωσή του τονίζει: «Ο εορτασμός της Ημέρας της Γυναίκας υπογραμμίζει με τον τρόπο του την ανάγκη να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να γίνουν ουσιαστικότερες οι μεγάλες θεσμικές κατακτήσεις των Ελληνίδων γυναικών». Ο Συνδυασμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας χαίρει τις εγκάρδια όλες τις Ελληνίδες και τις καλεί σε συνεργασία για να γίνει πραγματικότητα η ισότητα ανδρών και γυναικών. Ταυτόχρονα, διαμαρτύρεται διότι τα ΜΜΕ συχνά συντελούν στη διατήρηση ξεπερασμένων στερεοτύπων. Μηνύματα απευθύνουν επίσης η ΠΑΝ, η Επιτροπή Γυναικών της ΓΕΣΑΣΕ, η Εταιρία Οικογενειακού Προγραμματισμού.

ΑΛΕΚΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ

Ενωτικό αυτόνομο γυναικείο κίνημα

Το γυναικείο κίνημα «ψάχνεται»

Μιλούν εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας
Γυναικών Ελλάδας και του Συνδέσμου
για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Πού είναι σήμερα οι γυναίκες οργανώσεις, μήπως έχουν μείνει μόνο τα γραφεία και η σφραγίδα τους;

Γιατί όλο και λιγότερες γυναίκες συμμετέχουν στις δραστηριότητες των γυναικείων οργανώσεων; Περνάει κρίση το γυναικείο κίνημα ή μήπως ο τρόπος οργάνωσής του, τα αιτήματά του δεν ανταποκρίνονται πια στις αναζητήσεις των ίδιων των γυναικών;

Μας απαντούν η Καλλιόπη Μπουντούρογλου, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδας και η Βάσω Αρτινοπούλου - Κριτσίλη, κοινωνιολόγος - εγκληματολόγος και μέλος του ΔΣ του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

Απευθυνθήκαμε και στην Ένωση Γυναικών Ελλάδας αλλά δεν μας δόθηκε απάντηση.

Η Γενική Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ με δήλωσή της στο «Ριζοσπάστη» επισημαίνει:

Η φετινή επέτειος δεν πρέπει να αφιερωθεί κυρίως σε απολογισμούς και γιορταστικές εκδηλώσεις για τη γυναίκα και τα δικαιώματά της. Όχι γιατί δεν έχουμε να πούμε σημαντικά πράγματα για το ρόλο της γυναίκας, εργαζομένης και μη, στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου, στην καθημερινή ζωή της οικογένειας. Όχι γιατί δεν έχουμε να πούμε τόσα πολλά για την επιδείνωση της θέσης της, εξαιτίας της γενικότερης αντικοινωνικής πολιτικής και της μόνιμης, καθολικής, δυστυχώς, αδιαφορίας για τη χειραφέτηση και το σεβασμό της γυναικείας προσωπικότητας.

Αυτή τη χρονιά, όμως, απαιτείται να αντιμετωπιστεί ένα ιδιαίτερο, κρίσιμης σημασίας ζήτημα για το κίνημα απελευθέρωσης και χειραφέτησης της γυναίκας, το πρόβλημα της ενότητάς του και των νέων μορφών οργάνωσής του. Δεν δικαιολογείται άλλη καθυστέρηση, τη στιγμή που αναγνωρίζουμε όλες μας, ανεξάρτητα πολιτικής και ιδεολογικής τοποθέτησης, ότι γυναικείος αγώνας δίχως ενωτικό γυναικείο κίνημα με αυτόνομη παρουσία και δράση δεν αναπτύσσεται.

Πολύ περισσότερο που έχει αποδειχθεί 17 χρόνια μετά τη μεταπολίτευση ότι κανένα κοινωνικό κίνημα δεν αφυπνίζεται από μόνο του στο γυναικείο ζήτημα, αν δεν देखεί την έντονη πίεση των ίδιων

των γυναικών.

Πιστεύω ότι πρέπει να ξεκινήσει ένας πλατύς διάλογος, από τις υπάρχουσες γυναικείες οργανώσεις, από γυναίκες που έχουν ευαισθητοποιηθεί και ιδιαίτερα ασχοληθεί με το ζήτημα της ισοτιμίας, για τους τρόπους ανασυγκρότησης και νέες μορφές οργάνωσης και δράσης των γυναικών. Αν χρειαστεί — απ' ό,τι φαίνεται θα χρειαστεί — να υπερβούμε παγιωμένες - ξεπερασμένες μορφές οργάνωσης. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο οργανωτικό. Ο διάλογος πρέπει να επεκταθεί στο ίδιο το περιεχόμενο των γυναικείων αγώνων, να φιλοδοξήσει στη διαμόρφωση μιας συγκροτημένης, συνεκτικής ολοκληρωμένης απόψης για τη γυναίκα και το σύγχρονο ρόλο της στην κοινωνική ζωή, την ανάπτυξη, την πολιτική,

τον πολιτισμό, την αντιπροσωπευτική συμμετοχή στα όργανα λήψης αποφάσεων.

Οι πολιτικές δυνάμεις οφείλουν, και ιδιαίτερα η Αριστερά, να υποβοηθήσουν μια τέτια προσπάθεια, να τροφοδοτήσουν με τις δικές τους εμπειρίες και επεξεργασίες την κοινωνική αυτή προσπάθεια.

Να αποδείξουμε όλοι και όλες μας ότι η αναφορά στις γυναίκες, το φεμινιστικό κίνημα δεν υπηρετεί ευκαιριακές σκοπιμότητες. Δεν χρησιμοποιείται μόνο ως χαρακτηριστικός κωδικός μιας εκσυγχρονιστικής και ανανεωμένης αντίληψης για την κοινωνία και την πολιτική. Το 1991, χρονιά του 13ου Συνεδρίου για το ΚΚΕ και διεργασιών στο χώρο της Αριστεράς, να γίνει χρονιά έμπρακτης απόδειξης της ευαισθησίας στο γυναικείο αγώνα.

Β. ΑΡΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΡΙΤΣΙΛΗ

«Πλήθος δυσχερειών»

Σήμερα αδιαμφισβήτητα οι γυναίκες οργανώσεις περνούν μια κρίση, με κύριο χαρακτηριστικό την απομάκρυνση των γυναικών από τα όποια σχέδια του γυναικείου κινήματος. Αλλιώς θα ήταν παράδοξο να μείνει το κίνημα των γυναικών έξω από την κρίση που παρατηρείται σ' όλα τα επίπεδα οργάνωσης της κοινωνίας μας. Από την άλλη πρέπει όμως να σημειώσουμε:

Πρώτον: Η επιρροή της φεμινιστικής ιδεολογίας στην κοινωνία είναι μεγαλύτερη από το αριθμητικό μέγεθος των ενταγμένων γυναικών στο κίνημα.

Δεύτερον: Η μετά τη μεταπολίτευση δεκαεξάχρονη πορεία του γυναικείου κινήματος στη χώρα μας έχει σήμερα να δείξει σημάδια ωριμότητας, που ανοίγουν νέους δρόμους μέσα από νέες προοπτικές. Ορίσασαν ζητήματα που έχουν να κάνουν με την αναγκαιότητα ύπαρξης του γυναικείου κινήματος, με την ταυτότητά του, με την αυτοτέλειά του, με το περιεχόμενο των διεκδικήσεων, με τις συμμαχίες ή με τις πραγματικές διαφορές ανάμεσα στους διαφορετικούς γυναικείους φορείς.

Είναι πολύ σημαντικό, ότι μέσα από τις πολύ συχνές τον τελευταίο καιρό συνεργασίες και την κατάκτηση όλο και πιο κοινής γλώσσας, γίνεται πλέον καθαρό ότι οι διαφορές του παρελθόντος ήταν περισσότερο εξωγενείς και πλασματικές, δημιουργήσαν μια πόλωση, που την πληρώνουμε όλες ακριβά.

Σ' ό,τι αφορά την οργάνωσή μας φαίνεται ότι η σημερινή μας οργανωτική δομή έχει εξαντλήσει το σκοπό για τον οποίο τότε προτιμήθηκε. Και που είχε σχέση με τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και τις δοσμένες κοινωνικές ανάγκες — κύρια ο αναγκαιός τότε εκδημοκρατισμός με αφαίρεση στις ιδιαίτερες γυναικείες διεκδικήσεις.

Σήμερα τα καταστατικά, οι σφιχτές διαδικασίες, οι κλειστές μορφές, ακόμη και οι μέχρι πρότινος μορφές αγωνιστικής έκφρασης δεν συγκινούν τις γυναίκες.

Ο ίδιος τρόπος οργάνωσης της ζωής σήμερα, οι νέες δυσκολίες που εμφανίζονται σε συνδυασμό με τις καινούργιες απαιτήσεις της ζωής, μας αφήνουν πίσω από τις διαθέσεις των γυναικών, όταν τις καλούμε να ενταχθούν

στο γνωστό σχήμα του γυναικείου συλλόγου. Ακόμα έχει προκύψει η ανάγκη και γίνεται προσπάθεια εκσυγχρονισμού στο περιεχόμενο της δράσης μας. Περιεχόμενο σύγχρονο, καθαρά γυναικείο, που έχει να κάνει με τις διακρίσεις γυναικών λόγω φύλου, σε όλα τα επίπεδα της ζωής.

Σήμερα υπάρχει ανάγκη για πιο εξειδικευμένο περιεχόμενο, έχει περάσει η εποχή της συνθηματολογίας. Επιπλέον η έλλειψη εγχώριας έρευνας προβάλλει την ανάγκη μελετητικής και στατιστικής δουλειάς, που την χρειάζεται όλο το κίνημα στη νέα πορεία του. Οι γυναίκες, θα βρουν κοινό δρόμο, ενιαία έκφραση στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους. Θα βρουν με βάση τα κοινά τους ενδιαφέροντα που είναι σίγουρα πολλά, και τα σχήματα που θα τις εκφράσουν. Εφόσον ο στόχος μας, που είναι πλήρης και ουσιαστική απελευθέρωση της γυναίκας, παραμένει ανεκπλήρωτος, τα τακτικά μας βήματα θα αλλάζουν, θα δοκιμάζονται, θα ξανά αλλάζουν. Βήματα που έχουν να κάνουν και με τις δομές και με το περιεχόμενο και με τις ενωτικές πρωτοβουλίες. Εχουμε εγγύηση τη μακρόχρονη πορεία μας, την ωριμότητα που αποκτήσαμε μέσα από τη δράση. Νομίζω ότι μπορούμε να συμβάλουμε για ένα σύγχρονο μεγάλο γυναικείο ρεύμα, από διαφορετικές αφετηρίες αλλά προς ένα κοινό γυναικείο στόχο: μια πραγματική δημοκρατική κοινωνία που θα σεβεται τα ανθρώπινα και τα ατομικά δικαιώματα, που θα ανήκει και στα δύο φύλα, που θα χωράει ισότητα και τα δύο φύλα, όπου οι γυναίκες θα έχουν τη θέση που δικαιούνται.

Το γυναικείο κίνημα σήμερα, τόσο σε διεθνές όσο και σε τοπικό επίπεδο, δεν έχει υποχωρήσει. Σε αντίθεση με αυτό, που από διάφορες πλευρές διακηρύσσεται, ότι δηλαδή επικρατεί μια σχετική στασιμότητα στο γυναικείο κίνημα, η πραγματικότητα αποκαλύπτει καθημερινά το δυναμικό και πολυδιάστατο χαρακτήρα του φεμινιστικού κινήματος.

Οι γυναικείες οργανώσεις παρακολουθούν τις εξελίξεις και ταυτόχρονα αγωνίζονται για τη βελτίωση της θέσης της γυναίκας σ' όλες σχεδόν τις εκφάνσεις της ελληνικής κοινωνίας. Παρά την επαρκή — θα λέγαμε — νομοθετική ρύθμιση που αφορά τη συμμετοχή και την κατοχύρωση της θέσης της γυναίκας στην απασχόληση και σε άλλες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δραστηριότητες, ωστόσο η ουσιαστική αλλαγή της θέσης της γυναίκας στους παραπάνω τομείς, χαρακτηρίζεται από πλήθος δυσχερειών και εμποδίων, που αντικατοπτρίζουν την αυξημένη κοινωνική αντίδραση σ' αυτού του είδους την αλλαγή. Ετσι, το σημείο αναφοράς δεν είναι η «στασιμότητα» του γυναικείου κινήματος (πώς θα μπορούσε άλλωστε, στο βαθμό που η δυναμικότητα του κινήματος εκπνέει αλλά και εκφράζει τις ποικίλες μορφές ανισότητας μεταξύ των δύο φύλων), αλλά η αυξημένη κοινωνική αντίδραση της ανδροκρατούμενης κοινωνίας και προς αυτή την κατεύθυνση κινείται το γυναικείο κίνημα. Οι στόχοι αφορούν πια την αλλαγή της νοοτροπίας και των κοινωνικών στερεοτύπων σχετικά με τη θέση της γυναίκας. Μόνο μια τέτια αλλαγή, θα διαλύσει την «ψευδαισθήση» της απειλής που νιώθει ο άνδρας

και θα συμβάλει στην ουσιαστική ισότητα μεταξύ των δύο φύλων. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι παλεύοντας για τα δικαιώματα της γυναίκας, αγωνιζόμαστε για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Σε ό,τι αφορά τον τρόπο οργάνωσης του γυναικείου κινήματος: Η αντιστοιχία μεταξύ γυναικείων οργανώσεων και ανταπόκρισης του γυναικείου πληθυσμού είναι μια σχέση περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική, που καθορίζεται από κοινωνικοοικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες. Δεν είναι μια μονοσήμαντη σχέση γυναικών και γυναικείων οργανώσεων. Όταν η ίδια η κοινωνία, με τα πρότυπα που προβάλλει και επιβάλλει, υπαγορεύει τη θέση της γυναίκας, είναι φυσικό να επηρεάζει την ανταπόκριση των γυναικών — και των ανδρών — προς τις γυναικείες οργανώσεις. Όταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προβάλλουν παρωχημένα γυναικεία πρότυπα και αρνητικά στερεότυπα για την κοινωνική θέση της γυναίκας, είναι εύλογο ότι κάθε άλλο παρά συμβάλουν στην αλλαγή της νοοτροπίας για

την ισότητα των δύο φύλων.

Από την άλλη πλευρά, οι γυναικείες οργανώσεις θα πρέπει να συντονίζουν και να εναρμονίζουν τις ενέργειές τους προς μια και μόνο κατεύθυνση: προς την επίτευξη των στόχων του γυναικείου κινήματος. Βέβαια, το γυναικείο κίνημα δεν νοείται αφηρημένα, πέρα κι έξω από την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά εντάσσεται σε συγκεκριμένους κάθε φορά κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς όρους. Όταν, όμως, το κομματικό κυρίως στοιχείο επισκιάζει και πιθανόν αλλοιώνει το χαρακτήρα του φεμινιστικού κινήματος, τότε σφώς επηρεάζεται και η συνολική ανταπόκριση των γυναικών. Ο αγώνας για την ισοτιμία των δύο φύλων δεν πρέπει να θυσιάζεται χάρι των κομματικών επιδιώξεων, αλλά πρέπει να δίνεται μέσα στο συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο αφού στοχεύει στην εξάλειψη συγκεκριμένων πατριαρχικών δομών, διατηρώντας πάνω απ' όλα τη σαφήνεια των στόχων του και των επιδιώξεών του κατευθυνόμενο προς την αλλαγή της νοοτροπίας και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων της γυναίκας.

Το αφιέρωμα
ετοίμασαν οι:
Ουρανία ΣΟΥΛΤΗ
Βάσια ΜΠΑΖΟΥ
Ελευθερία ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Κώστας ΒΑΞΕΒΑΝΗΣ